

449. Harg, Odensala sn.

Pl. 73, 74.

Litteratur: B 180, L 550, D 2: 219. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 140; UFT h. 2 (1872), s. 46; E. Brate, Anteckningar 1909 (ATA); Handlingar i ATA 1928—32.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 180); Dybeck a. a.; Brate foto 1909 (ATA).

Runstenen, som är ett fragment och innehåller övre delen av en runristning, blev känd genom *Ransakningarna* och avtecknad under Hadorphs resa 1682 (se ovan U 448). I Peringskiölds *Monumenta* anges som plats endast »Onsal Harg» (B 180: »Harg», L 550: »Harg»). Enligt beskrivningen till Geologiska kartbladet »Lindholm» (1864) fanns den »S. O. invid Harg ... liggande på en ätthög»; enligt Dybeck låg den »i Hargs södra gårde». Brate anger platsen närmare: »70 steg Ö om Hargs gård i en betesmark, 21 steg S om utfartsvägen från Harg.» Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Lindholm».

På denna plats låg stenen till år 1932, då den genom Riksantikvariens försorg flyttades till en i omedelbar närhet, strax S om infartsvägen till gården liggande berghäll, omkr. 200 m. ÖSÖ om mangårdsbyggnaden. Den fastsattes här, med den ristade sidan vänd mot N, alltså mot infartsvägen.

Grå granit. Höjd 0,80 m., bredd (nedtill) 0,80 m. Ytan är tämligen slät och jämn. Ristningen är djupt och tydligt huggen. Upptill är på v. sidan ett stycke avslaget, varigenom några runor blivit skadade. Skadan finns redan på teckningen i *Bautil*.

Inskrift:

... auk + fstkir + au - uimont⁵ + litu¹⁰ + ris¹⁵ ...

... ok Fastgeirr ok Vimundr letu ræis[a] ...

»... och Fastger och Vimund läto resa ...»

Till läsningen: Av 1 a finns endast h. bst. kvar. Något a finnes icke efter 4 f. 7 k är icke stunget, icke heller 21, 25 i. 10 a finns till större delen i behåll; av följande tre runor endast nedre delen. Bst i 11 u böjer tydligt av mot v. Därefter nedersta delen av en rak stav, utan tvivel hst i k. Framför 14 i finnas två stavar, rätt nära varandra; den högra av dem visar en svag böjning mot vänster. Sannolikt äro de rester av ett u, snarare än ik, vilket dock ej kan anses vara helt uteslutet. Det andra namnet har i så fall varit *Ingimundr*. Staven i 21 i når icke till ramlinjerna upptill och nedtill. Den har tydligen varit uteglömd och efteråt inskjuten mellan l och t.

Hadorph och Leitz: 1 a saknas. R. 10—13 endast 6 raka stavar. 16 i, 18 i. — Dybeck: 1 a saknas. 16 o, 18 t. — Brate: 1 a, 16 o, 18 t.

13—19 uimont⁵ återger givetvis ett mansnamn, en sammansättning med -mundr. Förleden kan vara *Vī-*, möjligen också *Vīg-* eller *Við-*, *Vīð-*. *Vimundr* är icke vanligt i inskrifterna; utom U 449 är det f. n. endast känt från en småländsk inskrift: Sm 44. Under medeltiden förekommer det, i växlande former, i hela Skandinavien. *Vigmundr* är belagt i ännu ett par uppländska inskrifter: U 338 och L 292 Örby, Rasbo sn. Det är anmärkningsvärt, att ristaren brukar o-runan för u och att han använder a-runan efter d-ljud. Han har vidare hoppat över ett a i 4—9 fstkir.

Det är icke lätt att avgöra, vilket namn som avses med detta 4—9 fstkir. Efterleden -kir kan vara ett -geirr, särskilt med hänsyn till att ristaren icke kan säkert skilja på r och a. Namnet *Fastgeirr* förekommer D 1:150 Skilsta, Tibble sn, tecknat *fastkir*, sannolikt även L 257 Buringe, Vendels sn, tecknat *fastkian*. Ett enstaka belägg (från Uppland) finnes från medeltiden. Tänkbart vore även ett kvinnonamn *Fastgærör*, med bortfall av ö, mellan de båda r-ljuden. Jfr

Fig. 158. U 449. Harg, Odensala sn. Efter B 180.

askir U 318, **porker** U 14, **pukir** Ög 81, **hulmkir** U 326. *Fastgærðr* synes visserligen icke vara känt från någon annan källa. Detta kan emellertid knappast vara någon avgörande invändning, då kvinnonamn överhuvud äro mycket sparsamt belagda. Viktigare är, att man snarast väntar ett mansnamn, då ännu ett sådant följer. Sister nämnes i en uppräknings efter sina bröder; moderns namn står antingen först eller också sist, efter sönerna. Om namn på *Fast* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 99 f.

U 449 är endast ett fragment. Början och slutet av inskriften saknas. Slutet måste ha innehållit orden »sten (denna) efter N. N., sin fader», sålunda minst 25—30 runor. På den motsatta sidan har stått inskriftens början; den har sannolikt utgjorts av tre namn, utom de båda som finnas kvar. Av allt att döma har stenen sålunda varit mycket stor; det bevarade stycket kan knappast motsvara hälften. Det torde sålunda ha varit en runsten av 2 meters höjd eller mera.

Stenens yta innanför runslingan upptages av ett dekorativt djur i bästa runstensstil. Det påminner om den fristående djurteckningen på U 428. Liknande fristående djurbilder finnas f. ö. i många uppländska ristningar, exempelvis U 248, 251, L 186 (B 383) Gamla Uppsala prästgård, L 212 (B 403) Tjocksta, Danmarks sn, L 304 (B 546) Broby, Funbo sn.

450. Harg, Odensala sn.

Pl. 74.

I Hargs hemhage, mellan gården och vägen Odensala—Rickeby, ligger strax S om infartsvägen till Harg en berghäll, 100 m. V om landsvägen och 200 m. ÖSÖ om mangårdsbyggnaden i Harg. I östra sluttningen av berget, ungefär 1 m. över marken, nära södra kanten av berget, finnes med små, fina runor följande inskrift:

sbun

hiok r

5

Runornas höjd är $6\frac{1}{2}$ —8 cm. 1 **s** har normal form. 2 **b** har raka bst, som bilda spetsiga vinklar. 5 **h** har mycket stora bst; de ha ungefär samma längd som hst. Även 7 **o** har tämligen stora bst, som skära hst under spetsig vinkel. 8 **k** är på mitten nött eller vittrad. Sista runan kan icke vara annat än **r**. Övre delen av bst är rundad (i olikhet mot 2 **b**); den går i det när-